

HE 15/2017 Sote- ja maakuntauudistus

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
15.3.2017

hallitusneuvos Pekka Järvinen, STM

Uudistuksen lähtökohdat

Pääministeri Sipilän hallitusohjelma

- Sosiaali- ja terveyspalveluiden (SOTE) järjestämisratkaisu kuntaa suurempien itsehallintoalueiden pohjalta.
- Valtion aluehallinnon uudistus, ensisijaisena ratkaisuna toimintojen keskittäminen selkeille itsehallintoalueille

Aiempi valmistelu

- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen
  - mm. HE 324/2014

Sote-uudistuksen tavoitteet

Asukkaille yhdenvertaiset ja nykyaikaiset sosiaali- ja terveyspalvelut järkevillä kustannuksilla.

- Sosiaali- ja terveyspalvelut kokonaisuutena
- Palvelujen saatavuus ja vaikuttavuus
- Ihmisten hyvinvointi- ja terveyserot, erojen kaventaminen
- Digitalisaation hyödyntäminen
- Kustannusten hillintä

  (Asiakkaan monipuolisempi valinnanvapaus)

Maakuntauudistuksen tavoitteet

Toteuttaa maakuntien itsehallintoon perustuva palvelu- ja hallintojärjestelmä

- joka vastaa nykyistä selkeämmin ja yksinkertaisemmin ihmisten palvelutarpeisiin
- sovittaa yhteen valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon
- luo tarkoituksenmukaisen työnjaon valtion aluehallinnon, maakuntien ja kuntien välille.

Tärkeimmät ehdotukset

- Julkinen hallinto on jaettu kolmeen tasoon: kunnat, maakunnat (itsehallintoalueet) ja valtio.
- Maakunnan ylin päättävä toimielin, maakuntavaltuusto, valitaan suorilla vaaleilla.
- Valtio rahoittaa maakuntien tehtävien hoidon ja palvelut.
- Valtion taloudellisella ohjauksella varmistetaan, että maakuntien talous pysyy tasapainossa ja että ne pystyvät huolehtimaan tehtävistään.
- Kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä uudistetaan, jotta varmistetaan, että kunnat selviytyvät niiden vastuulle jäävien peruspalvelujen hoitamisesta.

Tärkeimmät ehdotukset

- Maakunta vastaa siitä, että palvelut toteutetaan väestön tarpeiden mukaan lähellä asiakkaita.
- Maakunnan palveluja voivat tuottaa julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat.
- Maakunta vastaa siitä, että palveluista muodostuu asiakkaille sujuvat kokonaisuudet ja palvelu- ja hoitoketjut.
- Asiakkaan valinnanvapaus on jatkossa pääsääntö perustasolla ja soveltuvin osin käytössä erikoistason sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Tärkeimmät ehdotukset

- Maakunnan omasta palvelujen tuotannosta vastaavat maakunnan liikelaitos ja maakunnan yhtiöt.
- Liikelaitoksen viranhaltijat voivat tehdä viranomaispäätöksiä ja käyttää julkista valtaa.
- Maakunta vastaa siitä, että asukkaat saavat palveluja myös silloin kun niitä ei ole markkinaehtoisesti saatavilla.
- Maakunnan pitää yhtiöittää tuottamansa palvelut silloin, kun maakunta hoitaa sote-tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla.

Tärkeimmät ehdotukset

- Valtion ohjausta sosiaali- ja terveydenhuollossa vahvistetaan.
- Kunnat eivät enää järjestä tai rahoita sosiaali- ja terveyspalveluja. Kuntien tehtävänä on edelleen edistää hyvinvointia ja terveyttä.

Maakuntien tehtävät ja sote-rakenne 1.1.2019

MAAKUNNAT

- sosiaali- ja terveydenhuolto
- pelastustoimi
- maakuntien liittojen tehtävät
- Alueelliset kehittämistehtävät ja elinkeinojen edistämisen tehtävät
- ympäristöterveydenhuolto
- alueiden käytön ohjaus ja suunnittelu
- maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistäminen
- maakunnalle lain perusteella annettavat muut alueelliset palvelut
- maakuntien välinen yhteistyö

Lainsäädäntö

HE:ssä 34 lakia:

- Maakuntalaki (perussäädös itsehallintoalueista)
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki
- Voimaanpanolaki
- Maakuntajakolaki
- Laki maakuntien rahoituksesta (valtionrahoitus maakunnille)
- Uusi kunnan peruspalveluiden valtionosuuslaki
- Tuloverolain ja muun verolainsäädännön muutokset
- Vaalilain ja muun vaalilainsäädännön muutokset
- Viranhaltijoita, virka- ja työehtosopimusjärjestelmää sekä eläkejärjestelmää koskevat muutokset (henkilöstö)
- Hallinnon yleislakien muutokset (mm. hallintolaki, julkisuuslaki)

Uuden soten kulmakivet

1. **Vahva järjestäjä**
   - 18 maakuntaa

2. **Palvelujen integraatio**
   - Palvelut sovitetaan asukkaiden tarpeen mukaisiksi kokonaisuuksiksi
   - oikea hoito ja palvelu sekä sen edellyttämä osaaminen oikeaan aikaan
   - sujuva hoito- ja palveluketju väestön ja asiakkaiden tarpeen mukaan

3. **Valinnanvapaus**
   - tuki asiakaslähtöisyydelle, itsemääräämisoikeudelle ja kilpailun hyödyntämiselle

4. **Kustannusten kasvun hillintä**
   - kasvun taittuminen 3 mrd eurolla vuoden 2029 loppuun mennessä
   - oikea-aikainen palvelu
   - parhaiden käytännöt ja vaikuttavimmat palvelu- ja hoitomuodot

5. **Digitalisaatio**
   - Arki on digitalisoitu
   - Tieto kulkee ja tietojärjestelmät ovat yhteentoimivia
   - Tiedolla johdetaan

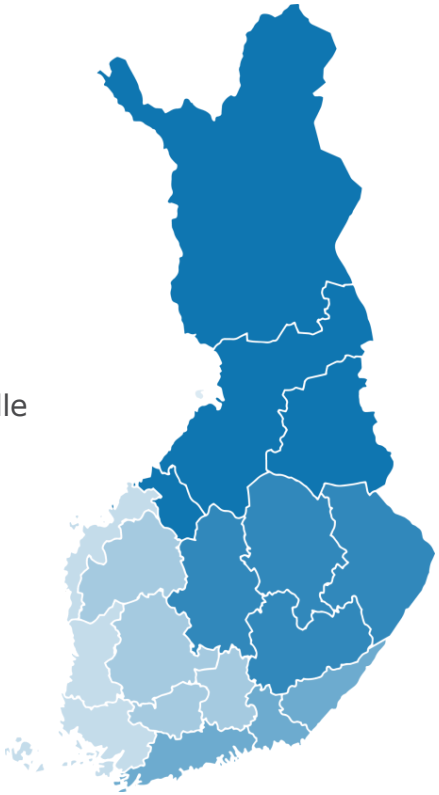

Sairaaloiden työnjako ajan tasalle

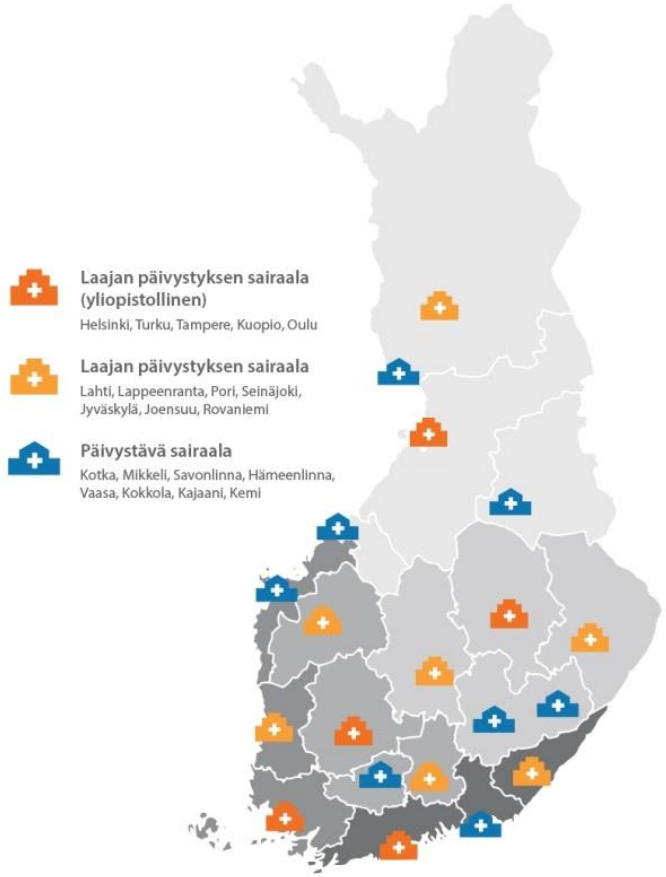

- Tiettyjä erikoisaloja keskitetään tutkitun tiedon perusteella.
- Nykyinen sairaalaverkko perustuu 30-40 vuoden takaiseen palvelumitoitukseen. Hoitokäytännöt ovat kehittyneet ja sairaalassaoloajat lyhentyneet.
- Riittävät potilasmäärät takaavat ammatillisen osaamisen ja hoidon laadun.

Nimellisten sote-menojen kehitys eri skenaarioissa

Maakuntaindeksin ennuste 2,6 % (painot: ATI = 45 %, sotu-maksut = 15 %, KHI = 40%)

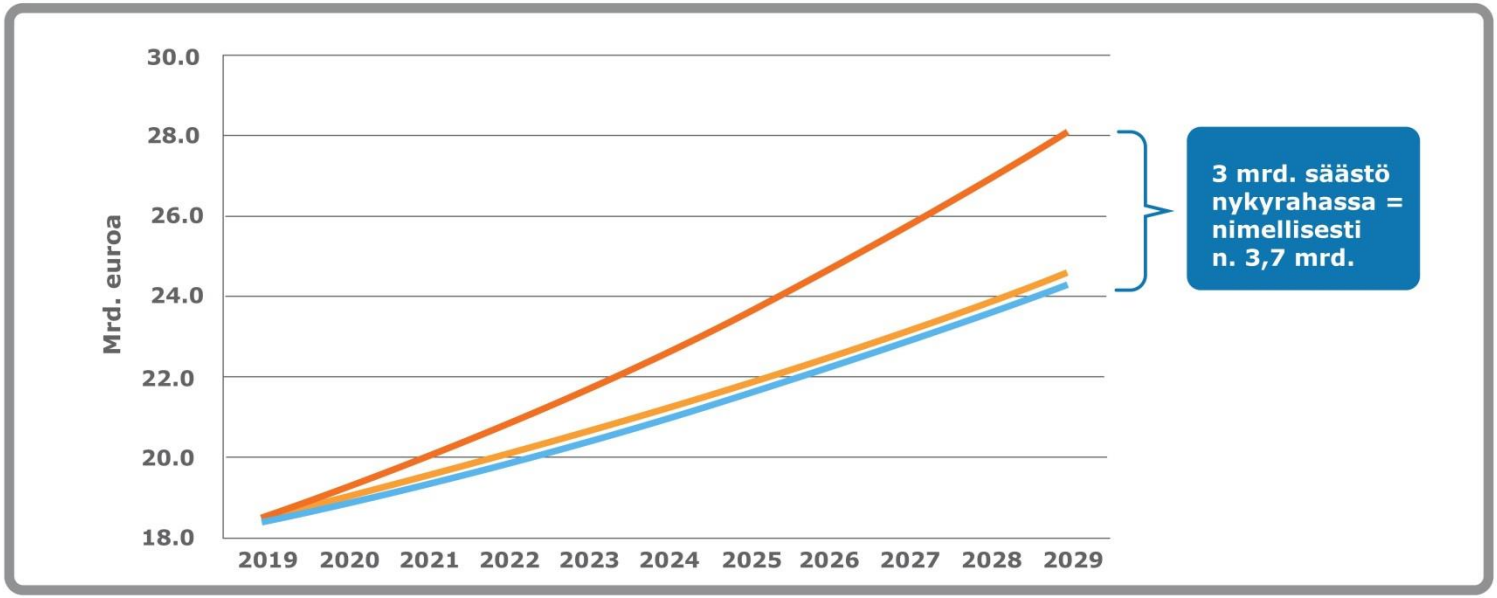

Perusura: 1,5 % palvelutarve + 1 % reaalipalkat + 2 % inflaatio

Lakiesitys (säästö 2,9 mrd.): Maakuntaindeksi + 1 % v. 2020-2021; + 0,5 % v.

Tavoiteura (3 mrd. säästötavoite): Maakuntaindeksi + 0,5 % v. 2020-2029

Miten kustannuskasvua hillitään?

- Valtion rahoituksen taso määräytyy väestömäärän ja palvelutarpeen perusteella
- Parempi tuottavuus ja vaikuttavuus; avainasemassa toimintakäytäntöjen muutokset:

- oikea-aikainen apu
- varhainen tuki perheille
- uudenlaiset sote-keskukset
- ikääntyvien toimintakyvyn ylläpito
- laitoshoidon vähentäminen
- sairaaloiden uusi työnjako
- paljon tukea tarvitsevien palveluohjaus
- digipalvelut.

HE:n valmistelu

- 1. lausuntokierros peruslinjauksista ja maakunta jaosta syksyllä 2015
  - 502 lausuntoa
- 2. lausuntokierros HE-luonnoksesta
  - 755 lausuntoa
  - muutoksia lausuntojen perusteella
- Muita kuulemisia
  - mm. Ahvenanmaa, Saamelaiskäräjät, Lainsäädännön arviointineuvosto

Keskeiset muutokset lausuntokierroksen jälkeen, maakuntalaki (1/4)

- Maakunnan palvelulaitos
  - korvattiin maakunnan liikelaitossääntelyllä
- Maakunnan tehtävät:
  - Maakunnan tehtäviin turvallisuuden ja luonnon monimuotoisuuden edistämistehtävät
  - Ympäristötoimi voidaan sopimuksenvaraisesti siirtää maakunnille
  - Maakunta voi sopia laissa säädetyissä puitteissa sille kuuluvan järjestämisvastuun siirtämisestä yhdelle tai useammalle kunnalle
- Maakuntajakoa koskevan arviointimenettelyn edellytyksiä lievennettiin
  - Harkinnanvarainen avustus ei johda arviointimenettelyyn ennen vuotta 2024

Keskeiset muutokset, sote-järjestämislaki (2/4)

- Ensihoidon järjestämisvastuu
  - vastuu yhdenmukaisesti kaikilla 18 maakunnalla
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut jäävät kuntien tehtäväksi
- Sote-järjestämislaista pois valinnanvapaussäännökset

Keskeiset muutokset, voimaanpanolaki (3/4)

- Maakuntajako
  - Kuhmoinen Keski-Suomesta Pirkanmaahan

- Omaisuusjärjestelyjen toteuttaminen
  - oikeus sopia toimitilojen siirtymisestä esityksestä poikkeavalla tavalla
- Kunnallisverotuksen verokatto
  - koskee vain vuotta 2019

Keskeiset muutokset, muut lait (4/4)

- Maakuntien rahoituslakiin muutoksia
  - uusina tekijöinä kaksikielisyys ja saaristoisuus
  - asukastiheyden ja vieraskielisyyden painoarvo korotettu
  - sote- rahoituskriteerejä tarkistettu

- HE:een on lisätty lakeja
  - ALV-laki (oli erillisellä lausuntokierroksella)
  - varainsiirtoverolain muutos
  - yleishallintolakeja
    - arkistolain, kirjanpitolain, tasa-arvolain, tietohallintolain ja kapa-lain muutokset
    - lakien säännökset koskemaan myös maakuntia

Muu lainsäädäntö

- Pelastustoimen järjestämislaki HE 16/2017
- Maakuntien muut tehtävät
  - valtiolta siirrettävät tehtävät
  - ympäristöterveydenhuolto kunnilta maakunnille
- Valtion lupa- ja valvontavirasto
- Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapaus
- Laki sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta
- Muutokset ns. sisältölakeihin
  - sote-uudistuksen vaikutusten huomioon ottaminen
  - sekä tekniset että sisällölliset muutokset
  - HE eduskuntaan alkuvuodesta 2018

HALLITUKSEN REFORMI

Kiitos!

alueuudistus.fi

SOSAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ • VALTIOVARAINMINISTERIÖ